

Kádár Béla (1877-1956)

A nagy csendélet

1930-as évek második fele

tempera, papír

64,5 x 90,5 cm

Jelezve jobbra lent: Kádár Béla

Irodalom:

- Kállai Ernő, Új magyar piktúra Bp., 1925. 168. o.
- Kádár Béla emlékkiállítás MNG, 1971. Bevezető: Bedő Rudolf (A 69. számú kép *Dekoratív csendélet* címmel feltelezhetően megegyezik képünkkel)
- Sümei György, Kádár Béla önéletrajz-vallomása Művészet, 1987/11-12. 57-61. o.
- Műgyűjtők Galériája, Budapest - Thebes Gallery, Toronto közös Kádár Béla kiállítás katalógusa, 1992.

Tarka felületek, szokatlan formák, hullámzó vonalak cikáz-
nak ide-oda Kádár Béla csendéletén. A térbeli alakzatok
játékosan változnak a síkok és vonalak viszonylatában. A
gyümölcsök kontúrvonalai elválnak az őket meghatározó
színektől, a vázák jelzésszerűen léteznek csak, a virágsokor
élénk világos pöttyrendszere rásimul a tömörszerű barokkos
fotelre. Ez utóbbi mintha egy fal lenne, egy erőd díszes pár-
tázata mely kincseket rejtene el, melyeket az előttük hullám-
zó nagy fehér folyó épp elsodorni készül. A kép mesevilág
hangulata akaratlanul is asszociációkra ösztönöz. A fehér
drapéria fehérré semlegesítette a rajta fekvő - vagy úszó -
tárgyakat. A háttér sem valóságos, kacskaringós, hullámzó
minták lényegítik át. Az árnyékok pepita rajza által kerül
térbe a kompozíció.

Hogyan válhat a sík térré, a dekoráció árnyá, a tér vonallá?
A formai átlényegülés kísérleteibe tekinthetünk be képünk
segítségével. Mi tartja egybe a cifra káoszt, a gomolygó
sokaságot, az első pillanatban rendszertelennek tűnő képi
szerkezetet? A majdnem középre helyezett kettétört vastos
támla arhitekturális ereje teszi stabilá a tárgyakat. A káosz-
ból kimetsződő vázák, a ritmusos sötét és világos színek és a
pohár-szilva együttese határozzák meg a kép statikáját.

*"A kép tárgyak ábrázolásával gondolatársít, szimbolizál,
allegorizál, rámutat érzésekre, gondolatokra, tehát a tárgyak
nem önmagukért vannak festve, és így bizony nem mindég
tartják meg a maguk valósági alakját, színüket, helyzetüket,
anyagszerűségüket, ahogy azt a laikus kívánja, hanem ahogy a
művész által elképzelt mű azt kívánja, hogy végső fokon
törhetetlenül egységes legyen harmóniában, ritmusban, színben,
vonalban, kifejezésben és tartalomban."* (Kádár Béla öné-
letrajz-vallomása melyet, Rózsa Miklós felkérésére írt 1934-
ben. Művészet, 1987.)

A nagy csendélet keletkezési ideje körülbelül az 1935-38-as
évek tehető. A Műgyűjtők Galériája-Thebes Gallery
kiadásában megjelent katalógusban több hasonló típusú
alkotás is előfordul, formai és színbeli rokonság fedezhető

fel ebből az időszakból: a 60. számú *Csendélet szőlővel*
(1936 k.) című képen a gyümölcsök hasonló vonalas kontúrt
kaptak, bár színei még nem tolódtak el, a 47. számú *Enteriőr
női akttal* (1937 k.) című festményén pedig a dekoratívítás,
és a felületkezelés emlékeztet Kádár Béla csendéletére.

Külföldi analógiák sorát említhetném, de elmúlt már az az
idő, mikor az új stílusáramlatok közvetlen hatása lenne
érzékkelhető képünkön. Pablo Picasso és Georges Braque
első kubista csendéletei 1910 körül keletkeztek. Magyar-
országon a 20-as években a KUT művészeinek sora merített
ihletet a "nagyok" alkotásaiból. A csendélet, mint műfaj
kísérleti fázisnak is tekinthető, segítségül szolgált feldol-
gozni ezen festészeti törekvéseket. Mint téma, mindig is erős
festői koncentrátságot, elmélyülést igényelt, a motívumok
boncolgatására, elrendezésére jó keretet biztosított. Múlt
századok csendéleteinek szimbólum-értéke, a múlandóság,
a "morte naturale" jelentése új - inkább képi - fogalmakkal
bővült. A formák újra értékelése, analízise, újszerű
felfedezésként került előtérbe. Kádár Béla is kísérletezett
tiszta formai absztrakcióval, jó példája ennek az Magyar
Nemzeti Galéria által rendezett 1971-es Kádár Béla emlék-
kiállításon szereplő 25. számú kép *Színes absztrakt csendélet*
címmel.

A 30-as években készült festményei absztrakció helyett
dekoratív irányba fordultak, de az analitikus, boncolgató
szemlélet megmaradt. Nincs hiány külföldi analógiákban
ebben a korszakban sem, de hogy a művész szavait idézzem:
*"...és mindazokat az elemeket, melyek másban születnek, és
azok nekem fekszenek, ha lehet, magamba olvasztom, az emberi
közösségnek egy egyede vagyok, és mint művész érzékenyen kell
reagálnom annak minden megnyilatkozására."* (Kádár Béla
önéletrajz-vallomása. Művészet, 1987.) Tehát természetes
az a reakció, amellyel a művész merészen néz rá a nagyvi-
lágra és magába szívja azt a képi információt, amire neki
szüksége van. Kádár Béla csendéletében mindazok az ele-
mek melyek távolról érkeztek, a "kifejezésre törő hangulatok
laza festőiiségében olvadtak" egységessé.

F.K.

27.►

Kádár Béla (1877-1956)

A nagy csendélet

Tempera, papír 64,5x90,5 cm

Jelezve jobbra lent: Kádár Béla

Kikiáltási ár: 1.300.000 Ft